

iz Jelovice in povedali, da je bila na Lipniški planini velika borba med Nemci in Cankarjevimi bataljonom. Povedali so, da je padel tam Pavle Koren iz Jesenic in Lojze Žvan iz Gorij.

Po krajšem času je bil zbor. Polde Stražišar, komandir Jeseniške-Cankarjeve čete, je stopil pred nas; v skupino so vključili tudi že mene. Pričel se je prvi slovesni dogodek. Polde je vzel v roke rdečo zastavo s srpom in kladivom in pričel pred nami izgovarjati partizansko prisego:

»Jaz, partizan osvobodilne ljudske armade slovenskega naroda, ki se ob boku slavne delavsko-kmečke Rdeče armade Sovjetske zveze ter vseh ostalih za svobodo se borečih narodov borim za osvoboditev in združitve slovenskega naroda, za bratstvo in mir med narodi in med ljudmi, za srečnejšo bodočnost delovnega ljudstva,

prisegam

pred svojim narodom in svojimi sobojevniki: da bom oddal vse svoje sposobnosti osvobodilni stvari slovenskega naroda, delovnega ljudstva ter vsega naprednega in svobodoljubnega človeštva v sveti vojni proti fašističnim tlačiteljem in barbarom;

da ne bom zapustil partizanskih vrst, v katere sem prostovoljno in zavestno vstopil in ne odložil orožja do popolne zmage nad fašističnimi okupatorji, do popolnega uresničenja velikega osvobodilnega cilja slovenskega naroda.

Prisegam, da bom v boju za te velike osvobodilne cilje s svojo krvjo branil čast in nedotakljivost naše *partizanske zastave* in da bom, če bo potrebno, žrtvoval tudi svoje življenje.

ZA SVOBODO V BOJ!»

Mi smo ponavljali besede za njim.

Tako sem postal pravi partizan, našel sem pot tja, kamor sem želel priti pred dnevi, ko sem pobegnil aretaciji gestapa.

V vsako planinsko kočo
planinsko branje:

Planinski Vestnik, knjige Planinske založbe in planinske knjige, ki jih je izdala Mladinska knjiga.

Vsako planinsko društvo naj ustanovi svojo planinsko knjižnico!

Grossglockner

(3798 m)

Stanko Klinar

Ta najodličnejši avstrijski vrh bi ne bil tako odličen, ko bi ne imel nekaj čudovitih pristopov. Med temi je Stüdlgrat, ki mnogim planincem pomeni najlepšo pot na Glockner. Stüdlgrat je skalnat raz, ki meji južno Glocknerjevo steno od njegovih zapadnih pobočij. V enem vzponu se brez izrazitejših vmesnih pragov in snežišč požene izmed Ködnitzkeesa in Teischnitzkeesa naravnost h križu na vrhu. Zmoreš ga v dobrih dveh ali pičlih treh urah, če ne štejem ene ure pristopa do vznožja od Stüdlhütte. Ta lepi premočrtni raz pomaga planincu, da premaga približno osem sto metrov višinske razlike brez uporabe derez in cepina po kopni skalnati stezi z nedopovedljivo lepimi razgledi in globinskimi pogledi. Nikjer ni zahtevnega plezanja, a vendar je pot nepozabna za vsakogar, ki se poda po njej. Stara je sto let, a na privlačnosti ni izgubila. Nasprotno! Veliko hodijo po njej in prav rad se najde tu pa tam ljubitelj gore, ki ji posveti hvaležen opis in opozori planince na lepa gorniška doživetja v tem delu gore. Tako je tudi mene vzpodbudil spis *Der Stüdlgrat — der schönste Weg auf den Grossglockner*, priobčen v reviji *Der Bergsteiger und Berge und Heimat* (avgust 1954) izpod peresa Werner Toth-Somsa; odločil sem se, da obiščem Grossglockner in da se povzpnem nanj čez Stüdlgrat.

»Fant, ne morem verjeti, da je tamle nad nama že križ!« Val navdušenja nama je obema napel prsi, ko sva na obzorju nad glavami ugledala znani železni križ. Začrtaval se je v globoko modrino neba. Noge so se lahkotneje zganile in srce se je širilo od lepote in hrepenenja, da bi objelo ves svet. In resnično je ves svet ležal globoko spodaj ob najinih nogah. Tako poveličan in ljubezniv

je videti s teh višin, tako umit in čist, da ne najdeš madeža na svetlem obličju.

»Prelepa je narava,« se je oglasil Maks. Ta motiv iz Avsenikove glasbe mu je bil silno pri srcu in kar naprej ga je ponavljal. Dalj pa v svoji pevski umetnosti ni prodril. Zato pa je svoje navdušenje vedno znova podkrepil z vzlikanjem: »Krasota, kakšna krasota!«

Nisem še hodil po gorah s človekom, ki bi tako vztrajno in s takim ognjem dajal duška svojemu veselju. A ne da bi bil to kak mladostni sanjač. Moj prijatelj Maks je spoštljiv družinski oče, ki so mu leta obelila glavo. Vseeno kje sva bila: ali na poljih spodaj pri Kalsu ali med črnimi skalnimi roglji visoko nad zadnjimi ledeniki, pel je in vzklikal. Kdor ima srečo, da lahko s takim človekom hodi po gorah, ima dvojen užitek.

Maks se je ozrl po nebu nad glavo in po obzorju od enega konca do drugega. Ozrl sem se še jaz in brž uganil njegovo bojazen. Obzorje že navsezgodaj ni bilo docela čisto. Čopaste in kodraste megle so se tiščale ob bokih gora. Čez čas pa so požrle vrhé. Imela sva občutek, da sva nekje na sredi jasnega vremena, ki ga od vseh strani oblegajo fronte oblakov. Te pa so se počasi in vztrajno zlijale v megleno morje, ki je valovilo in se pretakalo zmeraj više in više.

»Sicer pa sva se z ljubim bogom zmenila, da nama bo dal vsaj štiri ure lepega vremena,« je rekel Maks. »Saj ve, kako od daleč sva prišla.«

»To pač,« sem se oglasil vesel, da ni pozabil na najino pogodbo z bogom. »Škoda le, da sva več kot dve uri od tega bogatega kapitala že porabila. Vsekakor pa, če bo ljubi bog držal besedo, bova na vrhu še pred meglo.« »No ja, prehitrih napovedi ne bom dajal,« je menil Maks. »Prav lepa je planina,« je spet veselo odšumelo na krilih vetra, medtem ko sva odmotavala vrvi. Preden se je navezal, je še nekajkrat zažvižgal isti motiv in ga kronal s »Prav lepa je dolina,« potem pa se je kot tiger pognal naprej po skalah. Navezala sva se sicer šele nekje sredi grebena, a ko je bil na vrvi, se mu je razlil po žilah ves nekdanji fantovski žar. Kako mu zavidam njegovo mlado srce!

Nekje globoko v tistem kotičku, kjer imam spravljene kaprice lepotnega okusa, se ne morem pomiriti z dejstvom, da je skala v osrednji alpski verigi črna. Tako hladna je

in neprizadeta. Tu pa tam malo sivkasto zelenega gramoza na stezi, sicer pa velike črne klade, ki kot razmetani bajoneti srše na vse strani; tu in tam spet rjavkasto črna plošča in mračna granitna poč; in črni grozljivi stolpi na grebenu kot okameneli mrtveci. Skala v apneniških Alpah pa je tako lepo bela in na drobno razčlenjena; široke, dolge police pestujejo blazine zelene trave in prgišča gorskega cvetja: beli in zlatorumeni planinski mak, ki je na videz tako krhek in nežen kot ptičje jajčece in se človek sprašuje, kako more kljubovati viharju in mrazu; nato vitki kamenokreč, ki si obšiva liste s srebrnimi ogrlicami kristalastih kupčkov apnenca in je zato na dotik raskav in trd kot kravji jezik; iz razpoke v previsni skali kukajo modre, vedno zaprte Cojzove zvončnice in mirno dremljejo na soncu; skalni vrabci, belke in kramperice se spreletavajo skozi modrino neba.

V teh oropanih skalah pa divja mrzel veter. Po policah in stopnjah je naphal svežega snega, mehkega kot moka, a pod njim se razgalja motna glazura ledu. Izpostavljene robove je nabodel z noži naježenega sreža. Včasih zalšajo ti strupeni okraski tudi žično vrv, za katero se prijemljeva. Hrustljaje se odkrhnejo in se med nogami strkljajo v globino. Le kje je sonce! Skriva se na drugi strani grebena in si ne upa pokukati v to peklenko kraljestvo zime. V prste na rokah in nogah grize mraz, iz nosa lije kot za stavo. In vendar smo v mesecu avgustu!

V sredi in proti vrhu se pot spusti tudi na desno, južno stran grebena. Tu je popolno zatišje in sonce greje, da je veselje. Skala je prijazno topla, nikjer sledi za kakim snegom ali srežem. Tako presenetiti znajo samo gore. Do vrha sva vendar hodila še lepo urico, odkar sva ugledala križ. Za nameček nama je postregel greben še s previsno stopnjo, ki pa ni tako huda, kot straši na prvi pogled. Maks, ki je sicer z mačjo gibčnostjo nosil svojih pet in pol križev proti vrhu, se je čudno dolgo motovilil tam okrog. Že spodaj na začetku je bil izrazil željo, da bi šel kot prvi in jaz sem mu rade volje prepustil to veselje. Globoko se moram prikloniti pred turami, ki jih je svoj čas opravil, ter pred sposobnostmi, s katerimi me še danes daleč prekaša. A zdaj se je za hipec znašel v precepu. Toda brž se je izkazalo, da so težave bolj psihološkega kot stvarnega značaja.

Dotlej sva skakljala kot dva srnjaka, povsod je bilo stopov in oprimkov dovolj, povrhu so pomagali še klini in žična vrv. Nič čudnega, da sva se razvadila. Človek kar noče verjeti, da ne more nadaljevati na isti način. Poskusi vseeno še naprej v tem stilu, ker je konservativen, a moral bi stopiti v zrak. Ta pa ni še nikogar držal, kajti še Čopov Joža se je uprl lahko samo v meglo. Zato je naravno, da te previs vrže nazaj. Tako sva bila presenečena, da se niti nisva zavedela, kako preprosta je rešitev. Podal nama jo je korenjaški vodnik, ki je s svojo navezo priplezal za nama: preprosto je podržal »ravbarske lojtrce« in sfrčala sva čez, da je bilo veselje. Čisto majčkeno naju je bilo pa seveda tudi sram.

Vrh naju je sprejel gostoljubno. Na njem sta bila samo dva človeka: on, ki je nosil alpinistično moderne, kričeče rdeče nogavice ter širokokrajn klobuk, ki mu je kljub vetru trdno čepel na glavi, ter ona — naj mi bo odpuščeno, če povem po pravici — ki je bila bolj široka kot visoka. Kako je prinesla svoje kile na vrh, ne bom nikoli uganil. Imela bo težave, ko bo prepričevala prijatelje in znanke o svojem vzponu. Toda jaz bi pričal v njeno dobro, zakaj na lastne oči sem videl njen čudež ob sestopu in vem, da ga ni prigoljufala po »nadnaravni« poti s helikopterjem niti se ni obešala na vrv ali komu za vrat. *Toda on! Ubogi on!* Imel je železno potrpljenje.

Lepo je biti na cilju; zakaj vrh je kot krona veličastnemu upanju. Zdaj se nama je razodelo že tri četrt gore, kajti povratek bo hiter v primeri z vzponom. Ne bo več veliko novega. V srcu bo žarela božanska podoba orjaškega črnega roglja, na katerem sva bila soncu najbliže. Ostal bo ljub spomin na vrhnje sivo zelene granitne klade, kjer je konec sveta in začetek veselja. Opojnost skalnih prepadov in brezkrainih vsemirskih globin bo legla kot pokrita iskra v tih kot in se bo nekoč pekoče razplamtela v divjem poželenju po novem vzponu. Nič več, in vendar je to ogromno, zakaj ujeta sva v čarobne zanke. Vrh, tako podoben drugim, da je zdaj skoraj vsakdanji, bo v samotni urici vstal izpod navlake bežnih vsakdanjih vtisov in bo poklical. Le od kod ta moč gora? Zdaj ni videti, da bi bilo vse to tako pravljico. Samo ljudje so tu, razgled, doline in hribi kot že velikokrat in marsikje. Razveselim se

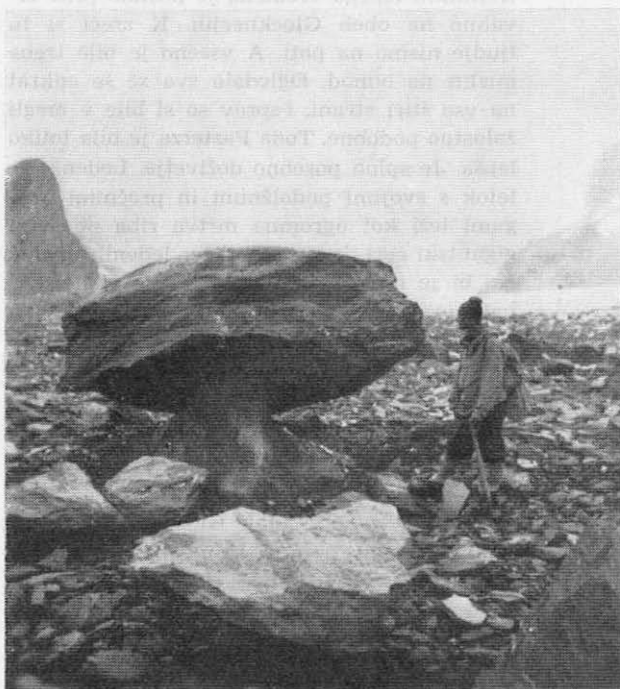
celo preprostega dejstva, da je to moj ponovljeni in potrjeni višinski rekord — tod sem zdaj namreč drugič — medtem ko pri Maksu tudi to nima posebnega čara, kajti bil je že više.

Brž za nama je stopil na vrh prijazni vodnik s svojo navezo. Ta vodnik je ena tistih klenih gornjskih pojav, s katerimi spregovoriš nekaj pičlih besed in jih več ne pozabiš. Pokazal nama je Wiesbachhorn in njegovo severno steno. Tam se je smrtno ponesrečil Toni Schmidt, ki si je pridobil ime s prvenstvenim vzponom čez Matterhornovo severno steno. Venediger, ki je prej še tu pa tam pokazal svoje belo mesnato lice, se je zagrnil v meglo. Tudi Schober s svojimi podaniki je tonil v meglenem morju, ki se je brez konca in kraja razlivalo po vsej južni polovici obzorja, tako da o Julijcih ni bilo ne duha ne sluha. Severni Glocknerjev greben pa se je svetil v soncu kot utelešena pesem. Ali ne bi nekoč poskusila še s te strani?

»Kako je bilo vendar mogoče,« sem vprašal vodnika, »da je pet ljudi lani sredi poletja umrlo na Stüdlgratu?«

»Pet ljudi umrlo?« se je z zanimanjem vmešal vodnikov klient. Nisem mogel razbrati, ali

Leđeniška goba na Pasterzi / Foto: S. Klinar

terja z očmi od vodnika besede, ki me bo postavila na laž, ali pa ne more verjeti, da je vodnik res toliko drzen, da v divjem tempu in brez kompleksov pleza mimo »smrtno nevarnih« krajev.

»Lani, da,« je brez pravega zvoka rekel vodnik. »Tule spodaj nekje.« Mogoče mu tak pogovor zraven klienta ni bil posebno všeč. »Menda je bilo slabo vreme in so ostali pet dni v skalah,« sem rekel. »Ne morem pa prav razumeti, zakaj se niso nekam pretolkli, gor ali pa dol.«

»Ja, to pa nikoli ne veš, kako je tukaj, če se začno nevihte in snežni viharji. Vse se za sto procentov zasuče na slabše.«

V spominu sem imel naše fante iz Hornove leta 1950 ter tiste iz Dibonove takoj drugo leto. Razumem, da je pri njih nastopil trenutek, ko se ni bilo mogoče pretolči navzgor in tudi ne več se vrniti. Ampak da so ti v lahkem pečevju in sredi avgusta podlegli snežnemu neurju, ko bi po naši preprosti pameti vendar morali ubogati notranji imperativ: »Moraš nazaj, pa naj stane, kar hoče!« To je čudno in zastrašujoče. Kolikor so mogli ugotoviti reševalci, so ponesrečenci preprosto zmrznili na grebenu.

Precej ljudi se je nabralo na vrhu. Nekateri so prilezli za nama, večina pa je prišla po navadni poti od Adlersruhe. V teh zadnjih trenutkih lepega vremena je postalo prav živahno na obeh Glocknerjih. K sreči si tu ljudje nismo na poti. A vseeno je bilo treba misliti na odhod. Ogledala sva se še enkrat na vse štiri strani, čeprav so si bile v megli žalostno podobne. Toda Pasterza je bila toliko lepša. Je sploh posebno doživetje. Ledeni veletok s svojimi podolžnimi in prečnimi progami leži kot ogromna mrtva riba ob svoji gigantski čeri, kot orjaški plen ledenih strmin. Ko bi je ne bilo, bi se Glocknerjevi obiskovalci vračali mnogo revnejši v dolino.

Po Palavicciniju sta priplezali dve navezi Poljakov. Maks je bil navdušen. Ko pride drugič na Glockner, se ga hoče lotiti po tem slovitim žlebu ali pa po severnem grebenu. »Raje po grebenu,« mu pravim, ker se mi zdi Palaviccini preveč enolično garaški.

Angleži so nabodli Mali Glockner z ogromnimi železnimi drogovi, ki naj bi branili planincem brezplačno zapeljati se v naročje večnosti, kot je to storil po vojni neki njihov oficir, v čigar spomin drogovi stoje. Z Maksom nisva imela takih poželenj in sva se kar brž

Nočno reševanje

Krušič Janez

Aljažev dom v Vratih v letih 1947—1949.

Kadarkoli smo prišli v Aljažev dom pred plezalno turo ali po njej, nas je sprejel zgovorni oskrbnik Ernest Derganc z glasnim vzklikanjem. Zvečer smo včasih kramljali z njim dolgo v noč. Kratkočasil nas je tudi z umetnijami svojega inteligentnega psa — Barija. Postali smo si dobri znanci.

Korošica — v oktobru 1950.

Ko je narava nudila vso pestrost jesenskih barv, smo namenili obisk Kamniškim Alpam. Sedem jeseniških alpinistov, katerim se je pridružil še Kočevar, nas je spešilo čez Presedljalj proti domu na Korošici. V trdi temi nas je sprejel pasji lajež, temu so sledili vzkliki oskrbnika Derganca. Dobro je poskrbel za našo utrujeno družbo. Drugi dan smo plezali v treh smereh severno steno Ojstrice. Ta nepozabni dan, ko smo plezali Herletovo smer, uvrščam med najlepše dni, kar sem jih preživel v gorah. Na povratku nas je sestradane v koči na Korošici Derganc dobro založil. Kako radi bi še malo pokram-

pogreznila v meglo, ki je skrivala kočo na Adlersruhe.

Nekateri obiskovalci te znane najvišje postojanke v Avstriji so nekoliko dolgočasni ljudje. Prijazno se hranijo (čajčki, juhice, zrezki), hodijo gledat meglo, ko ni boljšega razgleda pred okni, ter štejejo dneve, odkar čakajo, da bodo šli lahko na vrh. Sem pa že raje pri Stüdlhütte, kjer tisti deklj iz kuhinje tako slavčkasto poje, da človek pri priči spozna, zakaj hodi v hribe. Ker je bil tudi Maks takega mnenja, sva kar brž vzela pot pod noge ter s kuho in pogovori živahno prelenarila popoldan pri koči, ki stoji tako visoko kot pri nas Aljažev stolp.